

Jméno žáka/žákyně: _____

Česky v oborech

Obor: Praktická sestra

Téma: DÝCHACÍ ÚSTROJÍ – STAVBA DÝCHACÍCH CEST A DUTINA NOSNÍ

1/2: POROZUMĚNÍ

Obsah

1. PŘEHLED SLOVNÍ ZÁSOBY	2
2. PRÁCE SE SLOVNÍ ZÁSOBOU	3
3. VÝKLADOVÝ TEXT	5
4. PRÁCE S TEXTEM	6
5. ŘEŠENÍ	9
6. SEZNAM ZDROJŮ	10

Autorka výukového materiálu: Mgr. Jana Soudková

Metodické vedení: Mgr. Karolína Kenderová

Autorská práva k tomuto výukovému materiálu vykonává META, o. p. s., – Podpora příležitostí ve vzdělávání. Tento materiál lze šířit pouze nekomerčně. Bez předchozího souhlasu META, o. p. s., – Podpora příležitostí ve vzdělávání, jej nelze upravovat nebo jinak zpracovávat.

THE VELUX FOUNDATIONS

VILLUM FONDEN × VELUX FONDEN

Výukový materiál vznikl v rámci projektu "Let's grow!", který je financován nadací The Velux Foundations.

1. PŘEHLED SLOVNÍ ZÁSObY

1.1 K českým názvům napište slova ve svém rodném jazyce.

Políčko vlevo od slova vybarvěte: (zelená: slovo znám) (červená: slovo neznám)

	České slovo, slovní spojení	překlad	vysvětlení
☐	atmosféra	атмосфера	Plynný obal země, skládá se ze vzduchu.
☐	cyklindrický	циліндричні	Válcový, to znamená, že má tvar válce
☐	dýchací procesy	сюжет	Dechové činnosti, které na sebe navazují.
☐	dýchací soustava	система	Uspořádaný systém orgánů, které umožňují dýchání.
☐	dutý	порожнистий	Uvnitř prázdný.
☐	funkční hledisko	функціональна точка зору	Perspektiva toho, jak něco, např. nějaký orgán, funguje.
☐	hlen	мокрота	To, co je tvořeno slinnými žlázami, např. to, co vykašláváme.
☐	nádech	дихання	Nasátí vzduchu do těla.
☐	pach	запахи	Informace o vůni okolí, např. jak voní (pozitivní), nebo naopak páchne (negativní) jídlo.
☐	přesun	рухатися	Přemístění z bodu A do bodu B.
☐	rozvod	розподіл	Transport něčeho na více různých míst.
☐	řasinka	вії	Výběžek na povrchu buňky, podobá se řasám.

☐	sliznice	слизова оболонка	Povlak na vnitřní stěně orgánu.
☐	tvořit	створити	Vyrábět něco.
☐	výdech	видихнути	Vypuzení vzduchu z těla.
☐	výměna	обмін	Vystřídání, směna něco za něco, např.
☐	zajišťovat	безпечний	Mít něco za úkol.
☐	zabraňovat	запобігати	Bránit něčemu, aby se to nestalo.
☐	zúžení	конусність	Ztenčení, to znamená, že něco, co bylo široké je teď úzké.

2. PRÁCE SE SLOVNÍ ZÁSBOU

2.1 Naskenujte telefonem QR kód a procvičte si klíčovou slovní zásobu (česky–ukrajinsky).

Learning apps–slovní spojení

Learning apps–poslech

2.2 Přečtěte si jednotlivé pojmy a vlastními slovy vysvětlete. K jednotlivým slovům přiřadte jejich význam.

Vzor:

cylindrický → válcový, to znamená, že má tvar válce
 řasinky → výběžky na povrchu buňky, podobá se

řasám.

výměna

.....

tvořit

.....

sliznice

.....

výdech

.....

hlen

.....

výměna	povlak na vnitřní stěně orgánu.
tvořit	vypuzení vzduchu z těla.
sliznice	vystřídání, směna něco za něco
výdech	to, co je tvořeno slinnými žlázami, např. to, co vykašláváme.
hlen	vyrábět něco.

2.3 Doplňte do vět správné písmeno.

Vzor: ch/h náde_,_len
 nádech, hlen

doplň ch/h

funkční _ledisko, pa_, dý_ací po_yby _rudníku, výde_

doplň i/y í/ý

c_l_ndr_ck_řas_nkov_ep_tel, dut_, v_měna, sli_zn_ce, kostěn_,zevn_, bočn_, pokr_tě, průdušk_, kř_dla, pl_n_, pach_, děl_t, válcov_ ,

2.4 Přiřadte k sobě části slovních spojení.

Vzor:

chrupavčitý	prostory
výměna	zúžení
duté	plynů
posouvání	pachů
vnímání	prostory
zabránění	hlenu

2.5 Naskenujte telefonem QR kód a procvičte si klíčovou slovní zásobu.

Learning apps–slovní spojení

3. VÝKLADOVÝ TEXT

3.1 Dýchací systém

Stavba dýchacích cest a dutiny nosní

¹ Dýchací soustava zajišťuje výměnu dýchacích plynů, hlavně kyslíku a oxidu uhličitého. Z funkčního hlediska tvoří dýchání tři dýchací procesy:

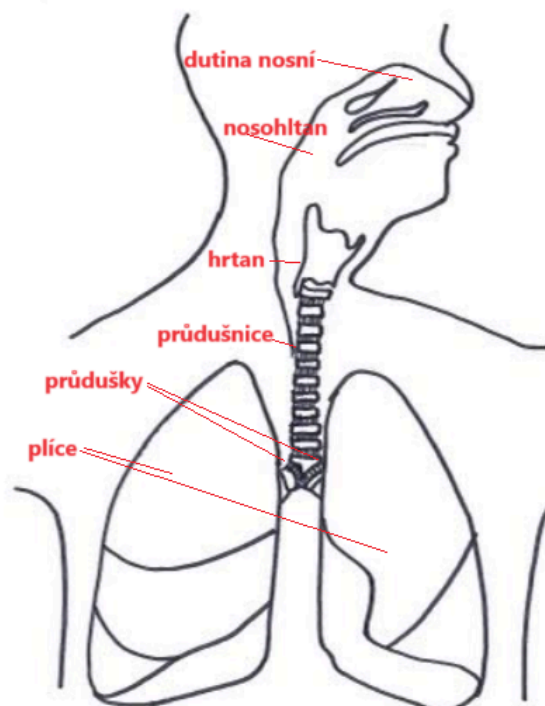
- zevní dýchání,
- rozvod dýchacích plynů,
- a vnitřní dýchání.

Zevní dýchání (ventilace) je výměna plynů mezi atmosférou a krví. Tomu napomáhají dýchací pohyby hrudníku, při kterých dochází k nádechu (inspiraci) a výdechu (expiraci).

Rozvod dýchacích plynů zajišťuje krev.

Vnitřní dýchání je výměna plynů mezi krví a tkáňovými buňkami.

² Dýchací cesty tvoří: dutina nosní (cavitas nasi), nosohltan (nasopharynx), hrtan (larynx), průdušnice (trachea), průdušky (bronchy) a plíce (pulmo).

- 3 Stěna dýchacích cest se skládá ze **sliznice** (mukosa), podslizničního vaziva (submukosa) a chrupavčitého nebo kostěného skeletu.
Sliznice (mukosa) je **tvořena cylindrickým** řasinkovým epitelem. **Řasinky** posouvají **hlen** směrem k nosnímu vchodu nebo směrem k hltanu.
Podslizniční vazivo (submucosa) tvoří lymfatické buňky, které chrání proti infekci.
Chrupavčitý nebo kostěný skelet **zabraňuje zúžení** dýchacích cest.
- 4 Dutina nosní se skládá ze zevního nosu a vlastní dutiny nosní.
- 5 Na nose rozlišujeme křídla, hřbet a kořen. Křídla a hřbet tvoří chrupavky, kořen je kostěný. Uprostřed se nachází nosní přepážka (septum nasi), která dělí prostor dutiny nosní na dvě nestejně poloviny, a z boční stěny odstupují tři tenké kosti pokryté sliznicí, tzv. skořepky nosní, které dělí dutinu nosní na část horní, střední a dolní.
- 6 Nosní dutina (cavitas nasi) je prostor, který po stranách ohraničují kostěné výběžky horní čelisti. Funkce dutiny nosní je ohřívání, čištění a zvlhčování vzduchu. Strop tvoří kost čelní a čichová a nosní kůstky. V této části se nachází čichové pole, díky kterému vnímáme pachy, tedy cítíme. Přední část přechází v zevní nos a vzadu pokračuje dutina do nosohlтанu otvory zvanými choany.
- 7 Nosní dutina je spojena s **dutými** prostory v lebečních kostech, tzv. vedlejšími dutinami nosními (sinus paranasales). Tyto dutiny jsou celkem čtyři. Dutina v kosti čelní (sinus frontales), dutina v kosti klínové (sinus sphenoidales), dutina v kosti čichové (sinus ethmoidales), dutina v horní čelisti (sinus maxilaris). Jejich funkce je zvětšení dutiny nosní a tím zvětšení plochy k dýchání.

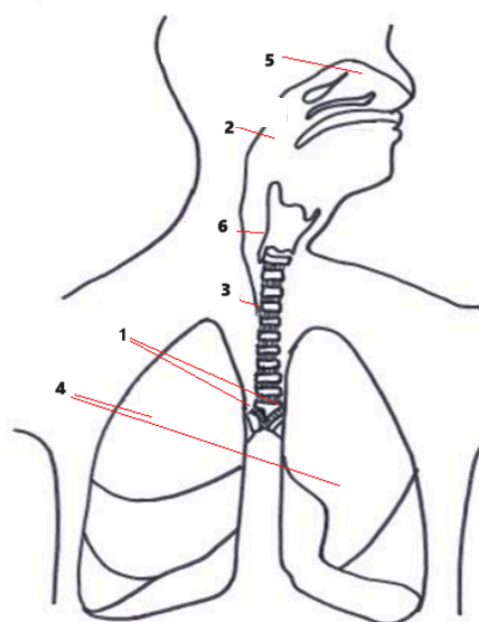
4. PRÁCE S TEXTEM

4.1 Prohlédněte si obrázek a doplňte správné názvy. K jednotlivým pojmům přiřadte správné číslo.

1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	

	průdušnice		průdušky
	plíce		nosohlтан
	hrtan		dutina nosní

4.2 Přiřadte k sobě části slovních spojení – podívejte se, jestli je podmět v jednotném nebo v množném čísle a podle toho můžete vybrat správné sloveso.

Vzor:

Dutinu nosní	se nachází čichové pole.
Nosní přepážka	pomáhají dýchací pohyby hrudníku.
Ve stropu dutiny nosní	zajišťuje krev.
Zevnímu dýchání	ohraničují kosti horní čelisti.
Kořen nosu	dělí prostor dutiny nosní na dvě poloviny.
Rozvod dýchacích plynů	má kostěný podklad.

Kosti horní čelisti	se nachází ve stropu dutiny nosní.
Nosní přepážka	pomáhají zevnímu dýchání.
Čichové pole	zajišťuje rozvod dýchacích plynů.
Dýchací pohyby hrudníku	ohraničují dutinu nosní.
Kořen nosu	dělí prostor dutiny nosní na dvě poloviny.
Krev	má kostěný podklad.

4.3 Zakroužkujte, jestli je věta PRAVDA/NEPRAVDA.

Vzor: Vedlejší dutiny nosní zvětšují dýchací plochu. **PRAVDA**/NEPRAVDA

1) Dýchání z funkčního hlediska tvoří dva dýchací procesy.	PRAVDA/NEPRAVDA
2) Zevní dýchání je výměna plynů mezi atmosférou a krví.	PRAVDA/NEPRAVDA
3) Řasinky svým pohybem posouvají hlen.	PRAVDA/NEPRAVDA
4) Lymfatické buňky chrání proti infekci.	PRAVDA/NEPRAVDA
5) Na průdušnici navazují plíce.	PRAVDA/NEPRAVDA
6) Na nose rozlišujeme křídla a tělo.	PRAVDA/NEPRAVDA
7) Čichové pole se nachází v zevní části nosu.	PRAVDA/NEPRAVDA
8) Dýchací cesty jsou zúžené.	PRAVDA/NEPRAVDA
9) Dutina nosní pokračuje do nosohltanu choanami.	PRAVDA/NEPRAVDA

4.4 Naskenujte telefonem QR kód a procvičte si pojmy.

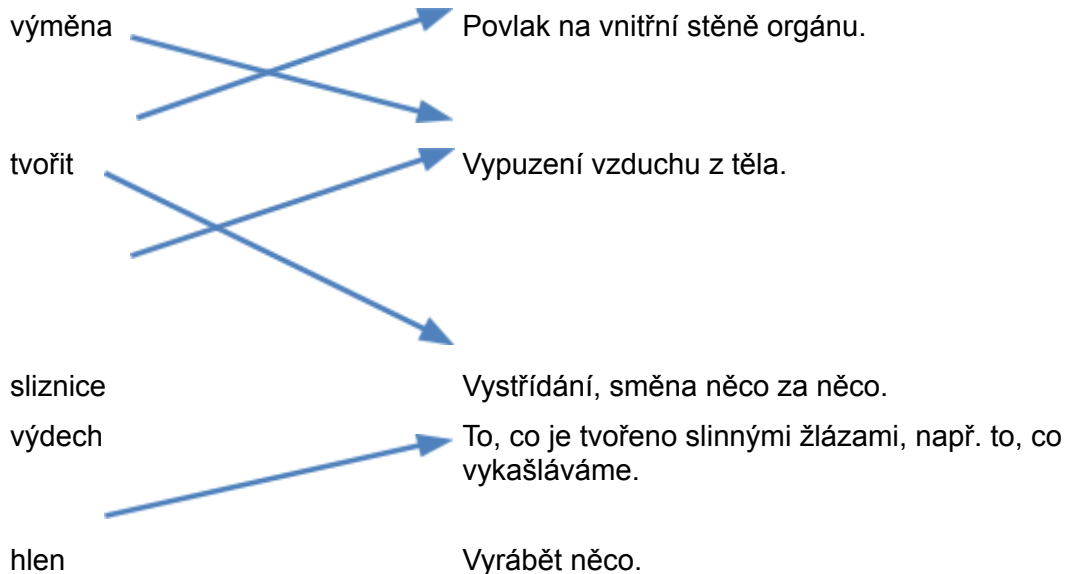
Learning apps
popis dýchacích cest

Learning apps
řazení částí dýchacích cest

5. ŘEŠENÍ

2.2

2.3

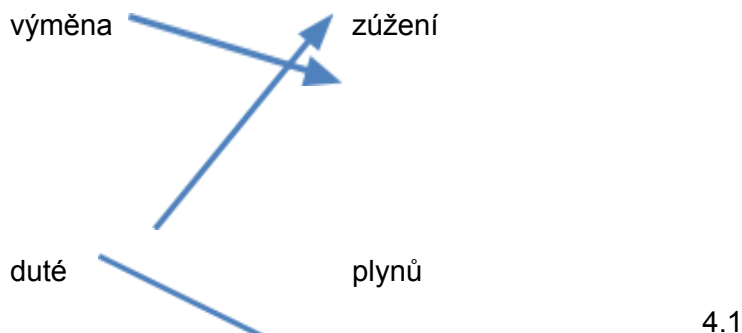
doplň ch/h

funkční hledisko, pach, dýchací pohyby hrudníku

doplň i/y í/ý

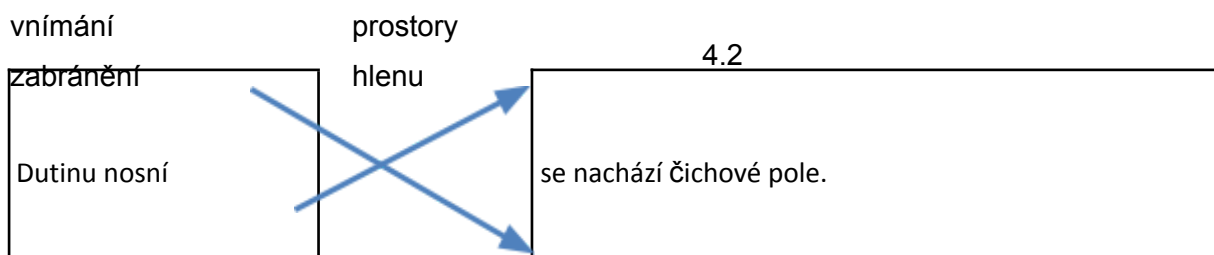
cyldrický řasinkový epitel, dutý, výměna, sliznice, kostěný, zevní, boční, pokryté, průdušky, křídla, plyny, pachy, dělit, válcový

2.4

4.1

3	průdušnice	1	průdušky
posouvání	plíce	pachů	2
4		nosohltan	
6	hrtan	5	dutina nosní

Nosní přepážka	pomáhají dýchací pohyby hrudníku.
Ve stropu dutiny nosní	zajišťuje krev.
Zevnímu dýchání	ohraničují kosti horní čelisti.
Kořen nosu	dělí prostor dutiny nosní na dvě poloviny.
Rozvod dýchacích plynů	má kostěný podklad.

4.3

- 1) Dýchání z funkčního hlediska tvoří dva dýchací procesy. PRAVDA/NEPRAVDA
- 2) Zevní dýchání je výměna plynů mezi atmosférou a krví. PRAVDA/NEPRAVDA
- 3) Řasinky svým pohybem posouvají hlen. PRAVDA/NEPRAVDA
- 4) Lymfatické buňky chrání proti infekci. PRAVDA/NEPRAVDA
- 5) Na průdušnici navazují plíce. PRAVDA/NEPRAVDA
- 6) Na nose rozlišujeme křídla a tělo. PRAVDA/NEPRAVDA
- 7) Čichové pole se nachází v zevní části nosu. PRAVDA/NEPRAVDA
- 8) Dýchací cesty jsou zúžené. PRAVDA/NEPRAVDA
- 9) Dutina nosní pokračuje do nosohltanu choanami. PRAVDA/NEPRAVDA

6. SEZNAM ZDROJŮ

DYLEVSKÝ, Ivan. *Somatologie*. Vyd. 2. (přeprac. a dopl.). Olomouc: Epava, 2000. ISBN 80-862-9705-5.

JELÍNEK, Jan a Vladimír ZICHÁČEK. *Biologie pro gymnázia: (teoretická a praktická část)*. 4. rozš. vyd. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2000. ISBN 80-7182-107-1.

Internetová jazyková příručka. Internetová jazyková příručka [online]. Copyright © [cit. 11.04.2023]. Dostupné z: <https://prirucka.ujc.cas.cz/>

ZONER-2011921833 LINGEA S.R.O. *Nechybujte.cz*. Online. 2012. Dostupné

..META*~

z: <https://www.nechybujte.cz/>. [cit. 2024-02-10].

obrázky: autor